

Euroopa Liidu nõukogu kutsehariduse soovitus¹ Eesti riiklik rakenduskava

Sissejuhatus

Euroopa Liidu nõukogu 24. novembri 2020. aasta soovituses jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja toimetulekut toetava kutsehariduse kohta on nõukogu määranud reformipõhimõtted tagamaks, et kutseharidus annab inimestele oskused, mis võimaldavad ellu viia õiglase ülemineku rohe- ja digimajandusele ning tulla toime hädaolukordade ja majanduskriisidega. Riigid määravad 18 kuu jooksul soovitusel vastuvõtmisest, s.o 31. maiks 2022 kindlaks siseriiklikud meetmed ja seiravad nende rakendamist. Euroopa Komisjonile on pandud ülesandeks tagada soovitusel määratletud eesmärkide kvalitatiivne ja kvantitatiivne seire. Riikide meetmeid käsitlevad rakenduskavad on Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse (Cedefop) läbiviidava iga-aastase seire aluseks.

Kutsehariduse soovitusel käsitletakse kutseharidust laiemalt, sageli hõlmates ka tööturuga, täiskasvanuharidusega ja oskuste valdkonnaga seonduvat.

Soovitusel Eesti rakenduskava aluseks on kehtivad riiklikud, valdkondlikud ja regionaalsed arengukavad ja nende rakendamiseks väljatöötatud ning kavandatavad meetmed kutse- ja täiskasvanuhariduse ning oskuste poliitika valdkonnas. Riigi tasandi meetmed on kavandatud kooskõlas Euroopa prioriteetide ja soovitustega ning lähtudes Eesti kontekstist ja vajadustest.

1. Riigi konteksti ja lähteolukorra lühiülevaade²

1.1. Kutsehariduse strateegiline kontekst ja õigusraamistik

Eesti haridussüsteem on detsentraliseeritud ja oma suhtelise väiksuse tõttu paindlik. Ülesannete jaotus riigi, kohalike omavalitsuste ja koolide vahel on selge. Enamik kutseõppasutusi on riigi omanduses. Haridusasutused on oma ülesannete täitmisel, sh ressursikasutuses, autonoomsed, ja õpetajatel on suur autonoomia õppemetoodika, õppevara ja lähenemisviiside valikul. Kutseharidus on osa Eesti haridussüsteemist ja täidab elukestva õppe kontekstis olulist rolli mitmesuguste sihtrühmade esma-, täiendus- ja ümberõppes. Kutseharidus on kõigi vanusrühmade õppijatele, sh täiskasvanutele tasuta.

Haridusseadus (Riigikogu, 1992) sätestab Eesti haridussüsteemi korralduse ja põhimõtted. Kutsehariduse õigusraamistik on põhiosas sätestatud kutseõppeasutuse seadusega (2013), mis reguleerib kutseõppeasutuste asutamise, pidamise, üleandmise, ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise, õppe läbiviimise õiguse, juhtimise, õppekorralduse ja rahastamise alused, kooli ülesanded, koolipere õigused ja kohustused ning haldusjärelevalve kooli tegevuse üle. 2013.–2015. aasta kutseharidusreformiga muutus õpe praktilisemaks ning suurenes sidusus õppekavade ja tööturu vajaduste vahel. Kutsehariduse õppekavad on väljundipõhised, üles ehitatud moodulitena ja seotud Eesti kvalifikatsiooniraamistiku tasemetega (vastavad Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule). Kutseõppe mahu arvestamiseks seati sisse Eesti kutseõppe arvestuspunktide süsteem (vastab ECVEtile). Kutseharidusstandard (2013) kehtestab kutsehariduse formaalõppe ühtsed nõuded, sh õppekavade koostamise ja muutmise, varasema õppe ja töökogemuse tunnustamise ning õppekavade liigitamise põhimõtted. Kutseharidust pakutakse kvalifikatsiooniraamistiku 2.–5. tasemel. Rakenduskõrghariduse õppekavad (EQF 6. tase) ei kuulu formaalselt kutsehariduse alla.

¹ Nõukogu soovitus, 24. november 2020, jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja toimetulekut toetava kutsehariduse kohta (2020/C 417/01 (OJ C, C/417, 02.12.2020, p. 1 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202\(01\)&from=ET](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202(01)&from=ET)

² VET in Europe: Estonia (2019), https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Estonia_2018_Cedefop_ReferNet.pdf
VET in Estonia. Short description (2017), https://www.cedefop.europa.eu/files/4155_en.pdf
Developments in VET 2015-19, https://www.cedefop.europa.eu/files/developments_in_vocational_education_and_training_policy_in_2015-19_estonia.pdf

Eesti kutsehariduse ja elukestva õppe süsteemi on arendatud kooskõlas Euroopa prioriteetide ja soovitustega (õppekavade väljundipõhisus ja seotus kvalifikatsiooniraamistikuga, kutseõppe arvestuspunktide sisseseadmine, jms). See tagab Eesti kutseharidussüsteemi rahvusvahelise võrreldavuse ja vastavuse Euroopa nõuetele ja poliitilistele suundumustele.

Eesti haridusvaldkonna, sh kutsehariduse ja elukestva õppe strateegilist arengut juhitakse pikaajalistes arengukavades seatud eesmärkide kaudu. Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 (Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (HTM jt, 2014) jätk) käsitleb kõigi haridusliikide ja -tasemete olulisemaid arengusuundumusi ning jätkab tööd kutsehariduse praeguste ja tulevaste väljakutsetega elukestva õppe kontekstis. Haridusvaldkonna arengukava toetab riigi pikaajalise arengustrateegia “Eesti 2035” eesmärkide saavutamist. Eesti 2035 teemavaldkondadest panustab haridusvaldkonna arengukava eelkõige oskuste ja tööturu valdkonda eesmärgiga kujundada välja haridussüsteem, mis on õppijakeskne, paindlik ja tuleviku vaatav. Haridusvaldkonna arengukava toetab inimeste teadmiste ja oskuste arengut vastavalt tööturu vajadustele ja majandusstruktuuri muutustele, sh digi- ja roheüleminekule, ning kooskõlas rände- ja lõimumispoliitikaga.

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 üldeesmärk on kindlustada, et Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Arengukava elluviimiseks koostatakse nelja-aastased rakendusprogrammid, mida igal aastal uuendatakse.

Kutsehariduse soovitusel rakenduskava on seotud ka noortevaldkonna arengukavaga 2021–2035, jagades noortevaldkonnaga ühiseid eesmärke vähendada noorte väljalangevust formaalharidusest ja NEET-staatusse jõudmise riski, toetada noorte osalemist õpingutes ja üleminekut tööturule ning arendada selleks noorte ettevõtlikkust, teadlikkust tööturuvõimalustest ning eri keskkondades omandatud õpi- ja töökogemuse arvestamist.

Rakenduskava on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukavaga 2021–2035 (TAIE) seotud ühise eesmärgi kaudu tihendada koostööd kutseõppeasutuste, kõrgkoolide, teadusasutuste ja ettevõtete vahel, eelkõige riigile olulistel valdkondades ja kohalikul tasandil maakondlike arengukavade raames.

Piirkondlikest arengukavadest on nt Ida-Viru maakonna arengustrateegias 2019–2030+ haridusvaldkonna eesmärgid suunatud hariduse kvaliteedi parandamisele, muutuva väliskeskkonnaga sidumisele ning keskkonnamuutustega toimetulemiseks vajalike ettevõtlike hoiakute kujundamisele. Kutseõppes keskendutakse maakonna ettevõtluskogukonnaga koostööimisele.

Õiglase ülemineku fondist (2021–2027) rahastatakse muu hulgas toetusmeetmeid, millega suurendatakse piirkonna ettevõtete vajadustest ja TAIE fookusvaldkondadest lähtudes koolituskohtade arvu kutseõppes, kõrghariduses ja täienduskoolituses nii koolipõhises kui töökohapõhises õppevormis.

Taaste- ja vastupidavusraha (RRF 2022–2026) raames toetatakse digipööret, mh arendatakse kutsehariduse ja täienduskoolituse õppekavamooduleid, korraldatakse täienduskoolitusi IKT spetsialistide ja küberturbe spetsialistide juurdekasvuks ning luuakse väike- ja keskmise suurusega ettevõtete juhtide täienduskoolitusprogramm digipöörde läbiviimiseks. Et valmistada ette laiemate rohemajandust puudutavate teadmiste ja oskustega tööjõudu toetatakse tasemeõppekavade sisu ja korralduse ajakohastamist kõrg- ja kutsehariduses, korraldatakse täiendus- ja ümberõpet töötajate roheoskuste kaasajastamiseks ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks.

Noortevaldkonna, TAIE, Ida-Virumaa strateegia ning taaste- ja vastupidavusraha raames kavandatud kutseharidusega seotud tegevused on esitatud järgnevas meetmete kirjelduses.

Rakenduskava elluviimiseks kasutatakse muu hulgas välisvahendeid: nii lõppeva perioodi 2014–2020 kui ka kavandatava perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu struktuurivahendeid ning Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra toetusi.

EL LÄHTEKOHAD

EL Nõukogu kutsehariduse soovitus

Euroopa sotsiaalõiguste sammas
Euroopa haridusruumi visioon

Osnabrücki deklaratsioon

EL kliimaeesmärgid
Euroopa rohelepe

RIIKLIKUD LÄHTEKOHAD

Eesti 2035

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035

TAIE arengukava 2021–2035

Noortevaldkonna arengukava 2021–2035

Ida-Viru maakonna arengu-

strateegia 2019–2030+

RIIKLIKUD RAKENDUSVAHENDID

Haridus- ja noorteprogramm 2022–2025

Teaduse programmid 2022–2025

EL vahenditest toetuse andmise

tingimused

KH soovitus rakenduskava

RAHASTUSALLIKAD

Riigi vahendid, ESF, õiglase ülemineku fond, taaste- ja
vastupidavusrahastu, Erasmus+, Norra ja EMP toetused

1.2. Peamised poliitilised algatused ja käimasolevad reformid

Viimase aja poliitilised algatused lähtuvad ühelt poolt pikaajalistest suundumustest ja väljakutsetest, teiselt poolt aga püüavad leevendada alates 2019. aastast kogu maailma majandust ja tööturгу, aga ka haridust ja koolitust ümber kujundanud COVID-19 pandeemia mõjusid.

Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 sedastab vajaduse suurendada kõikide õppetasemete ja -liikide sidusust ja paindlikkust, riik ja kohalik omavalitsus tagavad valikurohked ja kvaliteetsed õpivõimalused, ligipääsu haridusele ja kvaliteetsed õppetingimused, sealhulgas optimaalse õppeasutuste võrgu, mis loovad kõigile õppijatele võrdsed võimalused olenemata nende soost, vanusest, elukohast, rahvusest, erivajadusest jne. Õppija vastutab oma õppimise eest ja kujundab teadlikult oma õpiteed, et omandada teadmised, oskused ja hoiakud, mis aitavad elus toime tulla ja eesmäärke ellu viia.

Pikaajaliste väljakutsete hulgas on vajadus tõsta kutsehariduse kvaliteeti ja kohandada kutsehariduse pakkumist vastavalt muutustele majanduses ja tööturul, nii vastates tööandjate vajadustele kui neid ette nähes, suurendada kutsehariduse populaarsust noorte hulgas, vähendada varajast lahkumist kutseharidusest ning vähendada kutse- ja erialase haridusest või aegunud oskustega täiskasvanute osakaalu.

Kutsehariduse õppekavad on juba kümnendi vältel olnud väljundipõhised, koosnevad mooduleist ning tuginevad kutsestandarditele. Kutseõppe liigid on seotud Eesti kvalifikatsiooniraamistiku tasemetega ning õpingute lõpetamiseks sooritavad õpilased kutseeksameid. 2013. aastast rakendatakse kutseõppe kvaliteeditagamise uut süsteemi. Õppekavarühmade sõltumatus välishindamises osalevad tööandjate esindajad ning tulemused annavad õppe kvaliteedi kohta tagasisidet nii koolidele kui ka kooli pidajatele ja tööandjatele.

Rakenduskava perioodil jätkub kutseõppe õppekavade ajakohastamine, nii kutsekeskhariduses võtmepädevuste õppe tugevdamiseks ja kooskõlas ühtse keskharidusstandardi loomisega kui ka teistes õppeliikides erialaõppe paindlikkuse suurendamiseks, sh mikrokvalifikatsioonide pakkumiseks. Paralleelselt arendatakse õppevara ja õppekeskkondi ning õpetajate ja juhendajate pädevusi.

Hästi toimiv tööjõu ja oskuste vajaduse seire-, prognoosi- ja tagasisidesüsteem OSKA loob hea aluse hariduse ja töömaailma sidustamiseks. Haridus ja töömaailm on kutsesüsteemi ja kutsestandardite kaudu süsteemselt sidustatud. Tööandjatel on suur roll hariduse põhiprotsessides (nt õppekavaarendus, praktikakorraldus) ja oskuste vajaduse prognoosimisel. Ettevalmistamisel on kutse kvalifikatsioonisüsteemi ning tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA edasiarendamine. Reform on kavas täielikult rakendada aastast 2025.

Infoühiskonna ülesehitamine on Eestis olnud mitme kümnendi vältel strateegiline prioriteet, varasemad haridusstrateegiad on seadnud selleks konkreetseid eesmärgi, ja on ellu viidud järjekindlaid tegevusi. Digikultuuri integreerimine õppeprotsessi kõigil haridustasemetel ja kõigis õppekavades, tehnoloogilisest innovatsioonist inspireeritud pedagoogiline ja koolikorralduslik süstemaatiline haridusuuendus ning haridustehnoloogilise toe tagamine kõigis õppeasutustes on läbivalt erinevate arengukavade perioodidel olnud keskne eesmärk. Käimasoleva arengukava perioodil jätkatakse digipädevuste arendamist ja toetatakse õppe mitmekesisust, mh digilahenduste abil. Pandeemia aegsed piirangud ja distantsõppe perioodid kiirendasid nii õpetajate, koolitajate kui ka õppijate digioskuste arengut veelgi, aga töid esile ka kutseõppeasutuste, õpetajate ja õppijate digioskuste ebaühtlase taseme ning vajaduse parandada nii oskusi kui teadlikkust digiõppe võimalustest ja arendada edasi digiõppekeskkondi ja digipööret toetavaid aspekte kutsehariduse õppekavades.

Eestis on kooskõlas EL oskuste rakenduskavaga omaks võetud arusaam, et hariduse kaudu tuleb toetada rohepööret. Toetudes hiljuti valminud uuringule³, mis käsitles digi- ja rohepöördeks vajalikke teadmisi ja oskusi, on järgmistel aastatel kavas ajakohastada kutse- ja kõrghariduse õppekavasid ja tasemeõppe ning täienduskoolituspakkumist.

1.3. Riigi olukord seoses soovitusel kehtestatud kvantitatiivsete eesmärkidega

Kolmest soovitusel kehtestatud kvantitatiivsest eesmärgist kahte, s.o kutsehariduse lõpetanute tööhõivet ja hiljuti kutsehariduse lõpetanute õpingute aegset osalust töökohapõhises õppes, on Eestis seiratud juba pikemat aega kui olulisi indikaatoreid, mille põhjal jälgitakse liikumist Eesti hariduspoliitikas seatud strateegiliste eesmärkide suunas.

- **Töötavate kutsehariduse lõpetanute osakaal vähemalt 82%**

Nii kutse- kui ka kõrghariduse lõpetanute tööhõive määr on viimastel aastatel olnud tõusuteel, kõikides majanduse ja tööturu olukorrast sõltuvalt 77% ja 83% vahel. Eesti elukestva õppe strateegia (2014–2020) üks võtmeindikaatoreid oli hiljuti kutse- ja kõrghariduse lõpetanute (20–34 aastased; 1–3 aastat pärast haridussüsteemist lahkumist) tööhõive määr. 2019. aastal ulatus see 83,3%-ni, st ületas 2020. aastaks seatud sihti (82%), tõustes koos üldise tööhõivemäära tõusuga. COVID-19 mõjul vähenes 2020. aastal üldine tööhõive määr ja töötuse määr suurenes. Tööhõive vähenemine oli kõige märgatavam kutsehariduse lõpetanute hulgas (86,2%-lt 77,4%-le).

- **60% hiljuti kutsehariduse lõpetanutest on kutseõppe käigus osalenud töökohapõhises õppes**

Praktika töökeskkonnas ja praktiline töö õppekeskkonnas on kõigi kutsehariduse õppekavade olemuslik osa, mis moodustab vähemalt 35% kutsekeskharidusõppes (EQF4) ja vähemalt 70% 2. taseme kutseõppes. Kutseõppe hõlmab koolipõhist õpet (kontaktõpe, sh virtuaalne suhtlus õpetaja/juhendajaga) praktilist õpet koolis ning praktikat ettevõttes.

Eraldiseisva kutseõppe vormina on töökohapõhist õpet pakutud aastast 2006 ning tegu on riigi tasandil prioriteetse teemaga. Seetõttu on töökohapõhises õppes osalemise määr ka riigisisese oluline indikaator. Selle õppevormi õppekavadel moodustab tööpraktika vähemalt kaks kolmandikku õppe mahust. Töökohapõhises õppevormis õppivate kutseõppurite arv kasvab: 2020/21. õppeaastal oli töökohapõhistel õppekavadel veidi üle 2300 õppuri, s.o 9% kõigist kutseõppuritest. Töökohapõhise õppe lõpetajad moodustasid 2020. aastal 15% kõigist kutseõppe lõpetajatest. Töökohapõhise õppevormi lõpetajate arv on pidevas tõusutrendis, nt 2018. a oli see 11,9%, 2019. a 12,4% ning siht aastaks 2025 on 21%.

- **8% kutseõppuritest on osalenud õpirändes välismaal.**

Eesti kutsehariduspoliitikas on seatud eesmärgiks, et iga kutseõppur osaleks õpingute jooksul õpirändes välismaal. Haridusvaldkonna arengukavasse 2021–2035 on uue indikaatorina lisatud lühiajaline õpiränne kutseõppes ja väljatöötatud metoodika järgi lähevad arvesse lõpetajad, kes on õpingute jooksul osalenud vähemalt kahe nädala pikkuses õpirändes välismaal.

³OSKA ülevaade digi- ja rohepöördeks vajalikest oskustest (2021), https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2021/10/OSKA_ulevaade_dig_ja_rohepoordeks_vajalikest_ -oskustest.pdf

Õpirändes osalenute kohta andmete kogumiseks on täiendatud kutseõppeasutuste õppeinfosüsteemi Tahvel, kust rändeandmed liiguvad otse Eesti hariduse infosüsteemi. Rändeandmete kogumine algas 2022. aasta jaanuarist. Lähte- ja sihttaseme seadmiseks saadakse õpirände andmed 2023. a.

Kutsehariduse soovituse rakenduskava meetmed lähtuvad Eesti haridusvaldkonna arengukavas, selle rakendusprogrammis jm eespool nimetatud arengudokumentides kavandatud tegevussuundadest. Seega saab rakenduskava eesmärkide poole liikumist seirata nimetatud arengudokumentides seatud indikaatorite abil. Konkreetsete tegevustega seotud indikaatorid on esitatud vastavate tegevuste kirjelduse juures.

2. Rakenduskava peamised eesmärgid

Kutsehariduse soovituse rakenduskava lähtub Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 üldeesmärgist:

Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut.

Üldeesmärgi saavutamiseks on seatud kolm strateegilist eesmärki:

1. Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemete ja -liikide vahel.
2. Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, mitmekesine õpikeskkond ning õppijast lähtuv õpe.
3. Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.

Strateegia üldeesmärgi saavutamist seiratakse muuhulgas järgmiste indikaatorite abil:

1. Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24a osakaal (2035 sihttase 9%)
2. Kutseõppeasutuse õpetaja keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga (2026 sihttase 120%)
3. Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64a) osakaal (2035 sihttase 80%)
4. Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr (2035 sihttase formaal- ja mitteformaalõppe puhul 25%, informaalõppe indikaator on välja töötatud ja esimesed andmed kogutakse 2023)

Rakenduskava meetmete paketid lähtuvad haridusvaldkonna arengukavas esile toodud väljakutsetest ja kolme strateegilise eesmärgi saavutamiseks kavandatud tegevussuundadest. Meetmed koondavad haridusvaldkonna arengukavas, selle rakenduskavades ja sellega seotud dokumentides esitatud kutse- ja täiskasvanuharidussüsteemi, oskuste poliitika, hariduse ja tööturu vastavuse arendamist ning digi- ja rohepöörde soodustamist toetavaid tegevusi.

Meetmete ajakava (st rakendamise algus, kui see on juba teada) on esitatud põhitegevuste kirjelduse juures. Mitmed tegevused on alles varajases kavandamisetaapis ja nende ellurakendamise ajakava on alles selgumas.

3. Meetmete kirjeldus

1. Õpivõimalused ja kutseõppe korraldus
Taust ja põhjendused, väljakutsed
Järgmiste aastate olulised märksõnad on elukestev õpe ja paindlikud individualiseerimist võimaldavad õpiteed õmblusteta õpikeskkonnas. Vähenevad eraldusjooned, mis takistavad liikumist formaal-, mitteformaal ja informaalõppe ning ka üld- ja kutsehariduse vahel.
Õppija saab oma õpitee kujundada vastavalt vajadusele ja võimetele, mh õppides väiksemate moodulite või õpiampsudena, mida saab arvestada formaalhariduse õppekava osana. Haridussüsteemi mõjutab ka muutuv demograafiline olukord: rahvastiku vähenedes on vaja kohandada koolivõrku. Suurenev ränne toob kaasa

riske ja lisab koormust tugiteenustele, õpirände suurenemine aga loob võimalusi hariduse kvaliteedi tõstmiseks.

Väljakutsed

1. Koostöö ja sidusus haridustasemetel ja -liikidel, st üld- ja kutsehariduse, kutse- ja kõrghariduse ning formaal- ja mitteformaalõppe vahel on ebapiisav.
2. Kutsekeskharidus ei ole atraktiivne õpivalik, pärast põhikooli lõpetamist suundub kutsekeskharidusse vaid veerand lõpetajatest.
3. Võtmepeadevuste õpe kutsekeskhariduse õppekavades ei ole piisav ning õppetöö korraldus ei toeta õppekavade rakendamist.
4. Kutsekeskhariduse õppekavadelt on suur väljalangevus.
5. Piiratud ressursside tingimuses väheneb kutseõppe mitmekesisus ja hariduse piirkondlik kättesaadavus.
6. Olemasolevad tugisüsteemid hariduslike erivajadustega õppijate toetamiseks ei ole piisavalt tõhusad kaasava hariduse rakendamiseks ja haridusele ligipääsu tagamiseks.
7. Digioskuste arendamise ja omandamise tase on nii kooliti, õpetajate kui õppijate puhul ebaühtlane.
8. Varasema õpi- ja töökogemuse arvestamine ei ole ühiskonnas soovitud kujul juurdunud. Formaalooppes ja kutse taotlemisel ei arvestata piisavalt mitteformaalses ja informaaalses õppes ning töökogemuse kaudu omandatud teadmisi ja oskusi.
9. Täiskasvanute osalus kutsehariduses ja elukestvas õppes on üldiselt kõrge, kuid ebapiisav nendes sihtrühmades, kes kõige enam võidaksid kvalifikatsiooni tõstmisest ja oskuste ajakohastamisest.

Et õpiteed oleksid valikurohked ja kättesaadavad ning võimaldaksid sujuvaid üleminekuid haridustasemetel ja -liikidel vahel, on oluline, et kutseharidus oleks ühiskonnas kõrgelt väärtustatud, kvaliteetne ja mitmekesine ning kutseõppeasutused jätkuvalt autonoomsed ja koostöövõimelised.

Eesmärgid

Tegevussuund 1.1

Tagatakse kvaliteetset kutseharidust pakkuvat, kaasavat ja kestlikku õppeasutuste võrku ja taristut, et õpe oleks kättesaadav ja ligipääsetav erinevatele õppijate sihtrühmadele ning õppekeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitust.

Tegevussuund 1.2

Tagatakse paindlikud õpivõimalused, kvaliteetse hariduse kättesaadavus ja toetatud õpe, et vähendada õppes väljalangemist ja katkestamist ning rakendada maksimaalselt iga inimese potentsiaali.

Tegevussuund 1.3

Toetatakse kutseõppe kvaliteedikindlustust ja rahvusvahelistumist õpivõimaluste mitmekesistamiseks.

Tegevuste kirjeldus ja ajakava

Tegevussuund 1.1

Kutseõppeasutuste võrgu, tippkeskuste ja koostöö arendamine

- kutsehariduse koolivõrgu uuringu läbiviimine 2023
- kutseõppeasutuste koolivõrgu kujundamine kooskõlas keskkharidustaseme õppe ümberkorraldamisega ning seostes teiste haridusvaldkondade koolivõrgu arendamisega 2023+
- kutsehariduse tulemuspõhise rahastamismudeli rakendamine
- kutsehariduse tippkeskuste valikupõhimõtete ja -kriteeriumite ning T&A seoste määratlemine, tippkeskuste kontseptsiooni koostamine 2023+
- kutsehariduse tippkeskuste võimestamine õppe kvaliteedi tagamiseks, täienduskoolituse, sh koolitajate koolituse pakkumiseks, praktikute ja juhendajate koolitamiseks, õppekavaarenduseks, siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö, sh Erasmus+ tippkeskuste projektides osalemise toetamine, koostöö toetamine tööandjate, kõrgharidus- ning teadusasutustega
- riigile olulistest valdkondades, TAIE fookusvaldkondades ehk nutika spetsialiseerumise valdkondades⁴ kaardistatakse kutseõppeasutuste koostöövõimalused teadusasutustega, osaletakse fookusvaldkondade teekaartide koostamise protsessis 2022+
- kutseõppeasutuste koostöö algatamine teadusasutuste, kõrgkoolide ja tööandjatega, sh kohalikul tasandil maakondlike arengukavade raames⁵

Paindlik ja mitmekesine täiendus- ja ümberõpe

- moodulipõhised täiendus- ja ümberõppekursused laiale täiskasvanute sihtrühmale, sh mikrovalifikatsioonid muutunud oskuste omandamiseks 2022+
- madala haridustaseme, vähese motivatsiooni ja oskustega täiskasvanute õpitee jätkamist toetava paindliku õppekorralduse rakendamine kutseõppes 2022+
- paindlikku ja personaalset õpiteed toetava õppekorralduse arendamine ja koolide tugimeeskondade võimestamine, õppenõustamissüsteemi, sh formaalse- ja mitteformaalse õppe sidustamise võimaluste väljatöötamine 2022+

Ebasoodsas olukorras sihtrühmade toetamine

- erialade ja täienduskoolituse valikute mitmekesistamine haavatavatele sihtrühmadele 2022+
- HEV õppijate toetamine koolides ja toetatud töö pakkumisel 2022+
- muu emakeelega, sh rändetaustaga, õpilaste toetamine eesti keele omandamisel ning täiendava eesti keele õppe pakkumine
- erivajadustega õpilaste tugisüsteemide reform, sh infosüsteemide kooskõla HEV õpilaste paindlike üleminekute toetamiseks
- NEET-noorte toetamine kutseharidusse suundumisel
- soolise tasakaalu edendamine kutseõppijate õpivalikutes, nt IT ja inseneriakadeemia raames

Teadlike õpivalikute toetamine

- koostöö põhikooli- ja gümnaasiumiga, kutseõppe valikmoodulite pakkumine üldhariduskoolis
- karjääriinfo ja -nõustamise arendamine ja pakkumine, mh põhikoolis

Tegevussuund 1.2

⁴ Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE)

⁵ Ida-Viru maakonna arengustrateegia 2019-2030+

Sujuvad üleminekud haridustasemetete ja -liikide vahel ning tööturule

- töötatakse välja ja rakendatakse ühtne keskharidusstandard, et lõimida üld- ja kutsekeskharidus 2024+
- kutseharidusstandardi ajakohastamine sh tasemeõppe ja täienduskoolituse erisuste ajakohastamine kutsehariduses 2023+
- hariduse kättesaadavuse ja õpingute jätkamise toetamine, sh Noortegarantii rakenduskava tegevuste raames
- õppijast lähtuva õppe ja paindlike õpiteede võimaluste arendamine keskharidustasemel ja kutseõppes, õppijale luuakse tingimused ja võimalused väiksematest osadest (nt mikrokvalifikatsioonid, koolitusampsud) koosneva ning õppija vajadustele ja võimetele vastava hariduse omandamiseks 2023+
- mikrokvalifikatsioonide põhimõtete väljatöötamises osalemine ja nende rakendamise toetamine kutsehariduses 2022+
- VÕTA süsteemi arendamine (kättesaadavus, kasutajasõbralikkus, hindajate ja nõustajate koolitamine)
- VÕTA info kättesaadavuse ja VÕTA nõustamise tagamine, kasutajasõbralik VÕTA hindamine ja oskuste tunnustamine

Oskuspõhisuse, rohe- ja digipöörde toetamine kutsehariduses

- töötatakse välja oskuspõhise õppekavauuenduse põhimõtted kutseõppes 2022+
- töötatakse välja põhimõtted rohepöördeks vajalike oskuste, sh keskkonnateadlikkuse arendamist toetavate pädevuste käsitlemiseks kutseõppes 2022+
- rohepöörde tegevuste raames koolitatakse kokku 2830 inimest kutse- ja kõrghariduse valdkonnas ning täienduskoolitusasutustes 2022–2024
- digipöörde tegevuste raames koolitatakse kutse- ja kõrghariduse ning täienduskoolituse asutustes kokku 2000 inimest

Tegevussuund 1.3

Kutseõppe kvaliteedi kindlustamine

- kutseõppe kvaliteedi hindamine ja kvaliteedimudeli edasiarendus, sh töökohapõhise õppe ja täienduskoolituse kvaliteedi tagamiseks 2022+
- kvaliteeditagamise kultuuri arendamine ja koostöö EQAVET⁶ raames 2022+
- kutsevõistlustel ja konkurssidel osalemine ja selle toetamine, võrgustiku loomine

Rahvusvahelistumise toetamine kutsehariduses

- kutseõppe rahvusvahelistumise, sh Europassi rakendamise toetamine, õpirände andmekogumise ja analüütika parendamine, seire ja analüüs 2022+
- Erasmus+ jt arendusprojektides, koostööprojektides ja õpirändes osalemine parima rahvusvahelise kogemuse kaasamiseks
- Europassi rakendamise toetamine 2022+
- EL tasandi diskussioonis ja arendustegevustes osalemine kutsehariduse põhiprofiilide loomisel Europassis
- rahvusvahelistel kutsemeistrivõistlustel ja konkurssidel osalemine

Indikaatorid

⁶ Euroopa kutsehariduse kvaliteeditagamise võrdlusraamistik

- Vähemalt keskharidusega 20–24a osakaal (%): 2019 tase 84,8%, 2035 sihttase 90%
- Kolmanda taseme haridusega 25–34a osakaal (%): 2020 tase 40,8%, 2035 sihttase 45%
- Õpingute jooksul vähemalt ühe korra kaks nädalat õpirändes osalenud kutseõppe lõpetajate osakaal
- Kutsealase hariduse omandanute osakaal 5a pärast põhikooli lõpetamist*, (2019 tase 23%, kasvab)
- Õppetöölt väljalangejate määr kutseõppeasutustes (kutsekeskhariduse tasemel 1. õppeaastal) < 11% aastaks 2025

Seos EL poliitika prioriteetidega

Nõukogu kutsehariduse soovitus	Osnabrücki deklaratsioon
☒ A. Kutseharidus on paindlik tööturu muutustega kohanemisel.	☒ 1. Vastupanuvõime ja tiptase tänu kvaliteetsele, kaasavale ning paindlikule kutseharidusele.
☒ B. Kutsehariduse keskmes on paindlikkus ja edasiminekuvõimalused.	☒ 2. Uue elukestva õppe kultuuri loomine – kutsealase täiendusõppe ja digitaliseerimise asjakohasus.
☒ C. Kutseharidus edendab innovatsiooni ja majanduskasvu ning tagab ettevalmistuse digi- ja roheüleminekuks ning väga nõutavate kutsealade jaoks.	☒ 3. Kestlikkus – kutsehariduse seos rohemajandusega.
☒ D. Kutseharidus on atraktiivne valik, mis põhineb koolituse/oskuste nüüdisaegsel ja digitaliseeritud pakkumisel.	☒ 4. Euroopa haridusruum ja rahvusvaheline kutseharidus.
☒ E. Kutseharidus edendab võrdseid võimalusi.	
☒ F. Kutseharidust toetab kvaliteedi tagamise kultuur.	

Kutsehariduse esmaõpe / jätkuõpe / mõlemad

esmaõpe (IVET)

jätkuõpe (CVET)

Ulatus

riiklik

kohalik

Kasusaajad ja sihtrühmad

õpilased, täiskasvanud õppijad, õpetajad, praktikajuhendajad, tugipersonal, koolimeeskonnad, koolipidajad, ettevõtted, teiste haridusvaldkondade ja teadusasutused

Vastutavad ministeeriumid / asutused

Haridus- ja Teadusministeerium, Sotsiaalministeerium, Töötukassa, Haridus- ja Noorteamet, koolid, tööandjate organisatsioonid, ettevõtted

Rahastusallikad

Riigieelarvelised vahendid, sh EL Struktuurifondid ESF, RRF; Õiglase Ülemineku Fond (ÕÜF); Taasterahastu (RRF); Erasmus+

2. Õpetajad, õpikeskkonnad ja õpikäsitus

Taust ja põhjendused, väljakutsed

Õpetajad ja juhendajad on õppeprotsessi kavandamisel, toetamisel ja tagasisideandamisel võtmeisikud. Kutseõppeasutuste juhtide roll on luua õppimist ja heaolu toetav õppekultuur ja -keskkond ning oskuslikult suunata muudatuste juhtimist. Et õpe oleks kvaliteetne ja lähtuks õppijast ning õpikeskkonnad oleksid mitmekesised, peavad õpetajate esmakoolitus ja enesetäiendamisevõimalused püsima kõrgel tasemel.

Väljakutsed

1. Kvalifitseeritud õpetajate, kutseõpetajate ja tugispetsialistide järelkasv ei ole piisav. Õpetajaskond vananeb ja alustavate õpetajate ametist lahkumise määr on kõrge.
2. Õpetajate, kutseõpetajate, praktikajuhendajate, koolitajate ja koolijuhtide oskused õppeprotsessi ja -keskkonda mitmekesistada ning valmisolek haridusuuendusteks on ebaühtlased, mh ei kasutata maksimaalselt ära digilahenduste potentsiaali.
3. Kutseõppeasutuste valmisolek tulla toime mitmekeelse ja multikultuurse õpikeskkonnaga ja toetada eesti keelest erineva emakeelega õpilasi on ebapiisav.

Väljakutsetega aitavad toime tulla Eesti kutseharidussüsteemi tugevused: õpetajate ja koolijuhtide suur autonoomia, õpetajaid ja koolijuhte ühendavad tõhusad ja aktiivsed võrgustikud ning kutseõppeasutuste heal tasemel digitaristu.

Eesmärgid

Tegevussuund 2.1

Kutseharidusvaldkonna õpetajaid, koolijuhte ja töötajaid võimendatakse kvaliteetse õppe pakkumiseks.

Tegevussuund 2.2

Toetatakse nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtete rakendamist, et õppeprotsess ja õppe sisu toetaksid enastjuhtiva õppija arengut, õpe võimendaks nii õppijat kui ka õpetajat.

Tegevuste kirjeldus ja ajakava

Tegevussuund 2.1

Õpetajate, juhendajate ja koolijuhtide pädevuse arendamine

- koolide võimekuse arendamine kutseõppe sisu kujundamisel, sh õppekavade arendamiseks ja kutseõpetajate täienduskoolituse pakkumiseks
- pedagoogilis-metoodilised, sh eripedagoogika ja andragoogika täienduskoolitused kutseõppeasutuste õpetajatele, digipedagoogika täiendusõpe kutseõpetajatele 2022+
- kutseõpetajate erialavaldkondade koolitused, koolimeeskondade ja tugispetsialistide koolitused, koolijuhtide täiendusõpe

- kooli ja ettevõttepoolsete praktikajuhendajate koolitused PRÕM+ raames 2022+
- IT akadeemia kutsehariduses – IT valdkonna praktikute didaktikakoolitused 2022+
- kutseõpetajate välismaal stažeerimise toetamine Erasmus+ raames
- lõimitud aine- ja keeleõppe koolitused kutseõppeasutuste õpetajatele; keeleõppemetoodika täiendusõpe kutseõppeasutuste õpetajatele; eesti keele õpe muu emakeelega õpetajatele kutseõppeasutustes; koolimeeskondadele nõustamise pakkumine mitmekeelse ja multikultuurse õpikeskkonnaga toimetulekuks ja muu emakeelega õpilaste toetamiseks

Tegevussuund 2.2

Õppe- ja hindamismeetodite arendamine

- mitmekesiste õppemeetodite ja -viiside (sh digipedagoogika) arendamise ja rakendamise toetamine 2022+
- tulevikuoskuste (nt oskus tehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada, probleemilahendus, analüütiline mõtlemine jne), õpetamist toetava õppemetoodika ja didaktika arendamine, eeskätt õpetajate täiendusõppe ja IT ja inseneriakadeemia tegevuste raames
- kutsehariduse väljundipõhise õppe ja -hindamise kogemuse laiendamine keskharidustaseme õppes, hindamismudelite arendamine ja meetodiliste juhendmaterjalide ajakohastamine
- õppetöös digilahenduste kui haridusuuenduse tööriistade arendamine ja kasutamine, võimaldamaks õpet, sh õppimist toetavat hindamist mitmekesistada ja personaliseerida
- õppeprotsessis osalejate teadlikkuse tõstmine infoühiskonna võimalustest ja ohtudest 2022+

Õppekavade ja õppekeskkondade arendamine

- õppekavasüsteemi analüüsimine ning kutsehariduse õppekavade arendamine haridustasemetel ja õppeasutuste ning mitteformaalse hariduse vahelises koostöös
- koostöö tööandjatega, nt IT ja inseneriakadeemia raames
- õppekavaarenduse ja õppekavade rakendamise toetamine
- õppevara arendamine, sh simulaatorite jmt soetamine
- nüüdisaegsete IKT lahenduste ja paindlike õpetamisvormide rakendamine täienduskoolituste pakkumisel

Infosüsteemide arendamine

- Infosüsteemide (Eesti hariduse infosüsteem (EHIS), kutsehariduse õppeinfosüsteem Tahvel, Haridusportaal, digitaalse õppevara portaal e-koolikott, täienduskoolituste infosüsteem Juhan) süsteemsuse, kasutajasõbralikkuse ja koostoime parendamine 2022+

Indikaatorid

- Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu kutsekeskhariduse õpilased (2019: 52,4%, kasvab), tööga pigem rahul või täiesti rahul olevad õpetajad (2018: 83,7%, kasvab)
- Õpetaja kutsekindlus: õpetajakoolituse lõpetanute osakaal, kes on pärast lõpetamist õpetajana töötanud viiel järjestikusel aastal (2035 sihttase 60%) esmakordselt õpetajana alustanute osakaal, kes on pärast ametisse asumist õpetajana töötanud viiel järjestikusel aastal (2035 sihttase 55%)

- Baastasemest kõrgema tasemega digioskustega 16–74a osakaal (2035 sihttase 60%)

Seos EL poliitika prioriteetidega

Nõukogu kutsehariduse soovitus	Osnabrücki deklaratsioon
☒ A. Kutseharidus on paindlik tööturu muutustega kohanemisel.	☒ 1. Vastupanuvõime ja tiptase tänu kvaliteetsele, kaasavale ning paindlikule kutseharidusele.
☒ B. Kutsehariduse keskmes on paindlikkus ja edasiminekuvõimalused.	☒ 2. Uue elukestva õppe kultuuri loomine – kutsealase täiendusõppe ja digitaliseerimise asjakohasus.
☒ C. Kutseharidus edendab innovatsiooni ja majanduskasvu ning tagab ettevalmistuse digi- ja roheüleminekuks ning väga nõutavate kutsealade jaoks.	☒ 3. Kestlikkus – kutsehariduse seos rohemajandusega.
☒ D. Kutseharidus on atraktiivne valik, mis põhineb koolituse/oskuste nüüdisaegsel ja digitaliseeritud pakkumisel.	☒ 4. Euroopa haridusruum ja rahvusvaheline kutseharidus.
☒ E. Kutseharidus edendab võrdseid võimalusi.	
☒ F. Kutseharidust toetab kvaliteedi tagamise kultuur.	

Kutsehariduse esmaõpe / jätkuõpe / mõlemad

esmaõpe (IVET)

jätkuõpe (CVET)

Ulatus

riiklik

kohalik

Kasusaajad ja sihtrühmad

õpetajad, koolijuhid, praktikajuhendajad, tugispetsialistid, õpilased ja täiskasvanud õppijad, töandjad, ettevõtted, töandjate organisatsioonid

Vastutavad ministeeriumid / asutused

Haridus- ja Teadusministeerium, Haridus- ja Noorteamet, koolid

Rahastusallikad

Riigieelarvelised vahendid, sh EL Struktuurifondid ESF, RRF, Erasmus+

3. Kutseharidus, ühiskond ja tööturg

Taust ja põhjendused, väljakutsed

Kiiresti muutuv ühiskond ja uuenev tööturg, sh uued valdkonnad ja erialad ning uued töövormid nõuavad seniste oskuste ümberkujundamist. Elanikkonna vananemine

toob kaasa uued väljakutsed tööturul ja sotsiaalvaldkonnas, muutuvad töö tegemise viisid ja ootused tulevasele töötajale. Kõigis valdkondades kasvab nõudlus tehnoloogiaga seotud oskuste järele. Inimestel aitavad tööturul kohaneda üld- ja tulevikupädevused ning vähemalt paaris valdkonnas süvitsi minevad erialapädevused (nn T-kujuline oskuste mudel).

Väljakutsed

1. Stiimulid ja tingimused haridusasutuste ja töömaailma koostöökaks ei ole piisavad, mh ei kasutata ära töökohapõhise õppe potentsiaali. Tööandjate panus kutse- ja täiendusõppesse on ebapiisav.
2. Pärast üldkeskhariduse omandamist jätkab õpinguid üha vähem inimesi. Suure väljalangevuse tõttu kutse- ja kõrgharidusest ning täiskasvanute gümnaasiumidest jääb kasutamata suur osa elanikkonna tööturipotentsiaal. Erialase haridusega, madala haridustasemega või aegunud oskustega inimeste osakaal on suur.
3. Taseme-, täiendus- ja ümberõpe ei vasta piisavalt ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele. Nutika spetsialiseerumise kasvuveldkondades või ühiskonnas eelisarendamist vajavates valdkondades pakutakse vähe täiendus- ja ümberõppevõimalusi, sh roheoskuste omandamiseks nii madalama kui ka kõrgema oskus- ja haridustasemega inimestele.
4. Karjääri- ja ettevõtlusõppe tase ning võimalused tutvuda töömaailma ja erialade mitmekesisusega on ebaühtlased.
5. Kutsestandardite muutmise protsess on jäik ega võimalda piisavalt kiiresti ja tõhusalt reageerida tööturu ja ühiskonna muutustele.
6. Kutsehariduse tasemeõppe õppekavad (sh nende ajakohastamise kiirus) ei vasta piisavalt ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.
7. Eesti majandusstruktuuris on liiga suur osakaal madala lisandväärtusega töökohtadel, mis ei soodusta erialase hariduse omandamist. Kutsehariduse kaudu avanevad karjääriteed pole ühiskonnas väärtustatud.
8. Kvalifikatsioonide ja kutsete tööandjate poolne väärtustamine on ebaühtlane. Omandatud oskused ja teadmised ei realiseeru tootlikkuse tõususe ja töötasus.
9. Inimeselt eeldavad ühiskonna ja tööturu kiired muutused valmisolekut karjääripöörteks, pidevat ümberõpet ja enesetäiendamist kogu elukaare jooksul, kutse- ja täiskasvanuharidussüsteemilt suutlikkust kiiresti reageerida muutuvale oskuste vajadusele. Üha olulisemaks muutuvad paindlikud ja praktilised täiendusõppevõimalused ja töökohapõhised õppevormid.

Eesmärgid

Tegevussuund 3.1

Arendatakse välja ja rakendatakse kõigi sihtrühmade vajadusi arvestav jätkusuutlik süsteem tööjõu ja oskuste vajaduse prognoosimiseks ja seireks ning tegevuse koordineerimiseks eri osaliste vahel, et toetada tööturu vajadustest lähtuvate oskuste omandamist ning sidustada paremini haridus ja töömaailm.

Tegevussuund 3.2

Kaasajastatakse kutsehariduse õppe sisu ja õppekavade disaini põhimõtted, lähtudes oskustepõhisest lähenemisviisist ja keskharidusstandardist.

Tegevussuund 3.2	
Soodustatakse suuremat lisandväärtust loovate oskuste arendamist ning laiendatakse täiendus- ja ümberõppevõimalusi, sh töökohapõhist õpet, et reageerida kiiresti töömaailma arenguvajadustele ning tagada kõigile Eesti inimestele tööturul vajalikud oskused ja teadmised.	
Tegevuste kirjeldus ja ajakava	
Tegevussuund 3.1	
Kutsesüsteemi ning tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi arendamine	
<ul style="list-style-type: none"> • kutsesüsteemi arendamine, kutsestandardite kaasajastamine ja oskusprofiilide loomine ja rakendamine • oskuste klassifikaatori ja kompetentside kataloogi loomine, arendamine ja rakendamise toetamine kutsehariduses • tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA edasiarendamine – üldanalüüsi ja valdkondlike uuringute meetodika uuendamine, analüüsivõimekuse laiendamine • Europassi rakendamise toetamine 2022+ 	
Tegevussuund 3.2	
Kutsehariduse õppekavade arendamine	
<ul style="list-style-type: none"> • kutsehariduse õppe sisu ja õppekavade disaini põhimõtete, sh õppekavade algatamise, loomise, registreerimise, rakendamise ja arendamise kaasajastamine • õppeasutuste toetamine ja võimestamine üldpädevuste (sh rohe- ja digioskuste), tulevikuoskuste ja erialapädevuste paremaks integreerimiseks õppesse ning vastavate koolituste laiem pakkumine 2023+ • IT ja inseneriakadeemia õppekavade arendamine, 4-aastaste kutsekeskhariduse õppekavade arendamine ja nende rakendamise toetamine 2022+ • kõrgemate kvalifikatsioonitasemetel (5. taseme) õppekavade arendamine 2022+ 	
Tegevussuund 3.3	
Töökohapõhise õppe ja praktika arendamine	
<ul style="list-style-type: none"> • PRÕM+ tegevused, erialaliitude ja ettevõtete võimestamine töökohapõhise õppe ja praktika pakkumiseks ning töökohapõhise õppe laiendamiseks 2022+ • töökohapõhise õppe ja praktika kvaliteedi kindlustamise tegevused 2022+ 	
Indikaatorid	
<ul style="list-style-type: none"> • Hõivatute osakaal eri- ja kutsealase haridusega 20–34 a inimeste seas üks aasta ja viis aastat pärast lõpetamist (%): 2020 tase 78% ja 74%, 2025 sihttase 81% ja 76% • Baastasemest kõrgema tasemega digioskustega 16–74a osakaal (2035 sihttase 60%) • Töökohapõhises õppes osalenutest edukalt lõpetanute määr kõikidest alustanutest (2025 sihttase 75%) 	
Seos EL poliitika prioriteetidega	
Nõukogu kutsehariduse soovitus	Osnabrücki deklaratsioon

☒ A. Kutseharidus on paindlik tööturu muutustega kohanemisel.	☒ 1. Vastupanuvõime ja tipptase tänu kvaliteetsele, kaasavale ning paindlikule kutseharidusele..
☒ B. Kutsehariduse keskmes on paindlikkus ja edasiminekuvõimalused.	☒ 2. Uue elukestva õppe kultuuri loomine – kutsealase täiendusõppe ja digitaliseerimise asjakohasus.
☒ C. Kutseharidus edendab innovatsiooni ja majanduskasvu ning tagab ettevalmistuse digi- ja roheüleminekuks ning väga nõutavate kutsealade jaoks.	☒ 3. Kestlikkus – kutsehariduse seos rohemajandusega.
☒ D. Kutseharidus on atraktiivne valik, mis põhineb koolituse/oskuste nüüdisaegsel ja digitaliseeritud pakkumisel.	☒ 4. Euroopa haridusruum ja rahvusvaheline kutseharidus.
☒ E. Kutseharidus edendab võrdseid võimalusi.	
☒ F. Kutseharidust toetab kvaliteedi tagamise kultuur.	
Kutsehariduse esmaõpe / jätkuõpe / mõlemad	
☒ esmaõpe (IVET)	
☒ jätkuõpe (CVET)	
Ulatus	
☒ riiklik	
☒ kohalik	
Kasusaajad ja sihtrühmad	
õpilased, koolid, erialaliidud, ettevõtted	
Vastutavad ministeeriumid / asutused	
Haridus- ja Teadusministeerium, Haridus- ja Noorteamet, Sotsiaalministeerium, Töötukassa, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
tööandjate esindusorganisatsioonid, KOV asutused	
Rahastusallikad	
Riigieelarvelised vahendid, sh EL Struktuurifondid ESF, RRF; Õiglase Ülemineku Fond (ÕÜF); Taasterahastu (RRF); Erasmus+	

4. Rakenduskava juhtimine ja elluviimine

Kutsehariduse rakenduskava on koostanud ja elluviimist koordineerib Haridus- ja Teadusministeerium. Rakenduskava elluviimisel teeb Haridus- ja Teadusministeerium tihedat koostööd tööandjate kesk- ja erialaorganisatsioonide, töövõtjate organisatsioonide, teiste ministeeriumide ja kutseõpet korraldavate õppeasutustega. Kõiki olulisi partnereid koondab kutsehariduse nõukoda, mille peamine ülesanne on nõustada Haridus- ja Teadusministeeriumi ning õppeasutusi kutsehariduse valdkonna strateegilise

planeerimise, haridusasutuste võrgu korraldamise, koolitusvaldkondade planeerimise ja rahastamise küsimustes ning teistes olulistest kutsehariduse valdkonna küsimustes. Nõukoja koosseisu kuuluvad järgmiste organisatsioonide esindajad: Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Töandjate Keskkliit, Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon MTÜ, Eesti Kutseõppe Edendamise Ühing, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium; Maaeluministeerium, Keskkonnaministeerium, Kultuuriministeerium, Sotsiaalministeerium, Siseministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Töötukassa; Eesti Linnade ja Valdade Liit, SA Kutsekoda ning Eesti Ametiühingute Keskkliit.

Ministeeriumi partneriks kutsehariduse strateegiliste eesmärkide elluviimisel on Eesti Kutseõppe Edendamise Ühing.

Rakenduskava eesmärgi ja strateegiliste eesmärkide elluviimiseks on programmid, toetuse andmise tingimused jne, mida koostatakse ja muudetakse eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamise raames. Rakenduskava täitmist seiratakse vastavalt rakenduskavas seatud indikaatoritele ning meetmete tulemuslikkuse kohta antakse aru tulemusvaldkondade aruandluse ning Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskuse Cedefop⁷ seire raames. Seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium.

5. Rakenduskava oodatavad tulemused ja mõju

Olulisemad tulemused:

1. Eesti kutsehariduses on piisavalt pädevaid ja motiveeritud õpetajaid, praktikajuhendajaid, tugispetsialiste ja koolijuhte, õpikeskkonnad on mitmekesised ja õpe lähtub õppijast, koostöö ja sidusus haridustasemetega ja -liikide vahel on paranenud, kutsehariduses on õppijast lähtuv õpe, erinevad õpiteed keskhariduses on võrdselt väärtustatud, üld- ja kutsekeskharidus on lõimitud, kutseõppe õppekavade aluseks olev kutsesüsteem on oskustepõhine ja rakendatakse mikrovalifikatsioone.
2. Kutsehariduspoliitikat kavandatakse tihedas koostöös huvipooltega ja teiste haridustasemetega, kaasatute võrgustik on laienenud ja koostöö regulaarne. Selle tulemusena on kutseõppe õppekavasüsteem terviklik, õppekavad on ajakohased ja ühendavad töandjate ootused õpilaste vajadustega. Õppeprotsessi läbiviimist toetab mitmekesine ja kvaliteetne õppevara.
3. Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu vajadustele, töandjad annavad oma panuse kutsehariduse arengusse, pakkudes praktikakohti ja töökohapõhist õpet, osalevad koolide juhtimises, õppekavade arenduses ja kvaliteedihindamises.

Rakenduskava meetmetel on oluline sotsiaalne mõju eeskätt kutsehariduse sisule, õppe kvaliteedile, korraldusele ja kättesaadavusele.

Positiivne mõju avaldub kõigile kutsehariduse huvipooltele – õppijatele, õpetajatele, kooli pidajaile, kutsehariduse koostööpartneritele ettevõtluses ja laiemalt ühiskonnale elanikkonna haridustaseme ja töötajate tootlikkuse tõusuga.

Rakenduskava tulemustel on kaudne mõju majandusele, sh inimeste toimetulekule, ettevõtluskeskkonnale ja ettevõtete tegevusele.

Mõju on ka regionaalarengule, kuivõrd kutseõppeasutuste võrk paikneb üle Eesti kõigis piirkondades. Rakenduskava tegevused mõjutavad otseselt või kaudselt paljude piirkondade arengut ja erinevaid elanikkonna gruppe, omades seega ka mõju võrdsete võimaluste edendamisele.

⁷ <https://www.cedefop.europa.eu/et>